

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5'20, za pol leta K 2'60, za četrt leta K 1'30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6, prvo nadstr.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavih po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštne. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Trgovske pogodbe ali vojno odškodnino?

Kdor hoče izvedeti, kakšna politika podaljšuje vojno, kaj najbolj neti vojni požar, naj bere samo nemško časopisje; inozemskega mu potem ni treba brati. V pospeševanje vojnega navdušenja, v pobudo volje vsaj za nadaljevanje vojne, objavlja nemško časopisje neprestano vse sovražniške izjave proti Nemčiji z največjo skrbnostjo. S posebno vnetostjo sporoča to časopisje vesti o obsežnih aneksijah in o sovražnih in maščevalnih odredbah proti Nemčiji. S tem se hoče v Nemčiji usiliti prepričanje, da se mora vojna nadaljevati, če se hoče narod rešiti pogina. In dokazovati skušajo, da se z mirom sporazumljenja po načelih brez aneksij in vojne odškodnine ne da ničesar doseči. Zviti politiki pa pozabljajo, da delujejo nasprotniki Nemčije po istih načelih.

Jasno je, da ti ljudje kar najbolje opravljajo posle nasprotnikov, ki govore potem še bolj bahaško in delajo tako, kakor bi hoteli spraviti nasprotnika naravnost na kolena, preden sklenejo mir in mislijo, da bodo z objavljenjem aneksijskih načrtov in z zahtevo velikih vojnih odškodnin nasprotnika vznevoljili. Dajo namreč hujskačem na drugi strani priliko, da vedno iznova zbuja strast. Tako se spravlja narode do tega, da pustošenje še vedno nadaljujejo, pri čemer imajo vojni gonjači prikrito nado, da bo nasprotnik končno izkrmel, se zgrudil in potem moral sprejeti mir, kakršnega mu bodo sami narekovali.

V teh strahovitih dogodkih gube vsi narodi tem več, čim dalje traja morjenje in pokončavanje. Naši vladajoči politiki skušajo sicer dejstva postavljati na glavo. Tako je omenil poslanec dr. Rosicke v nemškem državnem zboru v razpravi o mirovnih smotrih: Vojne odškodnine bi utegnili doseči, ne da uničimo nasprotnika, dobre trgovske pogodbe pa le tedaj, če mu jih moremo usiliti.

Zakaj bi kdo rad prostovoljno plačal milijarde vojne odškodnine, toda se rajši dalje bojeval, krvavel in žrtvoval, namesto, da bi sklenil trgovske pogodbe, ki jamčijo njegovim deželam potrebno gospodarsko svobodo in so vsakomur v korist, to utegne ostati tajnost agrarskega voditelja.

Vemo sicer, da se po vseh deželah v tej vojni izvojujejo gospodarska interesna vprašanja. Volja za nadaljevanje vojne poneha, čim se narodi prepričajo, da se dajo nasprotja najbolje izravnati s trgovinskimi pogodbami, in sicer v občo in največjo korist množice, ter da je ta način sprave najprimernejši.

Če bi narodom predložili vprašanje vojnih smotrov morda v tejle obliki: Nasprotnik želi skleniti mir na podlagi sklenitve trgovinskih pogodb, ki se ne bodo dotikale naše samostojnosti, ki nam bodo jamčile naš nadaljni gospodarski razvoj; ali naj se kljub temu še nadaljuje vojna za dosego drugačnih vojnih smotrov, pa bi se izrekla sigurno po vseh deželah velika večina naroda za takojšen sklep miru.

Na tak način bi se nedvomno čuval

sporazumljenja, s katerim bi se uredila in zagotovila gospodarska svoboda vseh narodov, bi vplivala spravljivo. Seveda, male interesne skupine na obeh straneh bi pri tem ne dosegle svojih političnih in gospodarskih nad in želj.

Če usilimo nasprotniku vojno odškodnino, zbuja to v njem nevoljo, kar je popolnoma naravno. V njem se zbuja hrepenenje po maščevanju in išče, kako bi se odškodnoval za plačano odškodnino. Če se nahaja tako razpoloženje, potem imajo pristaši visoke carine svobodno roko, dobe vpliv s svojo politiko, ki jim dovoljuje diktirati cene v svojih deželah in s tem omogoča, da dosežajo na stroške svojih lastnih narodov velike dobičke.

Ta politika pa ni v interesu kupujočih množic in niti ne služi gospodarskemu razcvetu dežel; ovira pa svetovno gospodarski razvoj, namesto da bi ga pospeševala. Ni torej težavno uvideti, da je postavitev mirovne zahteve: Trgovinske pogodbe, ki zagotove vsem narodom svobodni gospodarski razvoj na podlagi njihovih posebnih zmožnosti kakor tudi njihovih naravnih predpogojev za produkcijo poljedelskih in obrtnih pridelkov in izdelkov, bi bile najboljši in najučinkovitejši mirovni program.

Misliti pa moramo pri tem še na to: Vojne odškodnine ne nudijo narodom vobče mnogo koristi; v marsikaterem oziru mu utegnejo še škodovati. To smo doživeli v Nemčiji, ko se je stekala tja francoska vojna odškodnina — leta 1871 in naslednja leta. Prišla je zloglasna doba ustanavljanja podjetij. Kapital je kupičil ogromne dobičke. Delavci so dobivali boljše plače vsaj v posameznih industrijskih skupinah, pa tudi cene blagu so silno poskočile. Kupna vrednost mezde se bistveno ni izboljšala. Prav po kratkem času pa je vsa slava minila! Nastal je bankerot. Brezposelnost in utriganje plač sta poslabšala razmere. Beda in pomanjkanje sta zadeli večinoma vse delavstvo. Kapital je popravil svojo žetev na varno, delovnemu prebivalstvu pa vojna odškodnina ni le prinesla nikakršne koristi, marveč ga je celo pahnila v bedo. Da bi se obnovile take razmere, tega ne hrepenimo.

Premotrivajmo stvari kakor le hočemo, vedno prihajamo do zaključka, da ni nič bolj napačnega in kvarljivega kot smatrati za podlago sklepa miru aneksijske name-ne in zahteve vojnih odškodnin, kakor tudi opustitev ureditve vseh svetovnogospodarskih odnošajev med narodi v njih gospodarskem občevaranju z drugimi deželami.

Kdor krepko naglaša zadnje zahtevo, odklanja aneksije in vojne odškodnine, ta jemlje snov hujskačem za agitacijo v drugih deželah, ter krepi tam voljo med množicami, da prisilijo svoje vlade k miru sporazumljenja. Obenem pa zagotovi s sklepom takega miru svoji deželi najboljšo gotovost nemotnega nadaljnega gospodarskega razvoja.

Avstrijske strokovne organizacije.

V avstrijskih strokovnih organizacijah se pojavlja že nekaj časa prav razveseljav napredek zlasti v vojni industriji. Nismo še povsem prekoračili dobo, ko smo zaradi vpoklicev in slabih gospodarskih razmer izgubljali člane. Tudi med delavstvom še ni povsod živahnega delovanja za organizacijo. Smelo trdimo, da je napredek, ki ga imamo zabeležiti, naravnost delo organizacij samih. Razmere, ki so nastale zaradi vojne, so silile strokovne organizacije, da so izposlovale pri vladi nekaj naredeb v varstvo delavcev, na podlagi katerih so delavci mogli zakonitim potom zahtevati boljše mezde spričo ogromne draginje. Skoro pri vseh mezdah gibanjih so bile delavske zahteve v prvi vrsti boljše plače in boljše aprovizacija. Velika zasluga strokovnih organizacij pri vseh teh mezdah gibanjih, ki navadno nastanejo iz nujne potrebe, pa je, da se ta mezdna gibanja vrše po določenem redu potom obravnav in zagotove nekaj uspehov, dasi uspehi le deloma ustrezajo potrebi.

V Avstriji so bile pred vojno majhne mezde. Zato je čim lepši uspeh bolj razveseljav. Pred nekaj tedni so imeli na Dunaju v kovinski stroki mezdo gibanje, ki je javnost tudi sicer precej razburjalo. Udeležilo se je gibanja okoli 65.000 delavcev in delavk in so dosegli draginjske doklade od 20 K na teden (pri tedenskem zaslužku do 50 K) do 7'50 K (pri tedenskem zaslužku nad 10 K) in obenem doklade za žene in otroke (do največ 13 K). Za delavke znaša draginjska doklada 5 K na teden (do 50 K tedenskega zaslužka) in za vsakega otroka po 10 K na teden.

Te izboljšane mezde ob sedanjih razmerah ne pomenijo mnogo, toda v primeri z mezdami pred vojno so napredek. Podjetniško časopisje pa že pričinja gonjo proti visokim mezdam. Znižavanje mezd, ki ga že sedaj zagovarjajo, bi sigurno naletelo med delavstvom na najodločnejši odpor in moramo z gotovostjo računati, da bo delavstvo imelo, čim nastanejo po vojni normalne razmere, dobo najhujših mezdah bojev.

Osrednje strokovne organizacije mislijo že danes na to; to sklepamo iz različnih dejstev, zlasti iz dejstva, da skušajo izvesti čim strožjo centralizacijo, ki organizacijo krepi, pa je v Avstriji zaradi mnogih narodnosti težje izvedljiva kakor v državah z eno narodnostjo. Centralizirale so se tesneje stavbene organizacije, živilske stroke in uradniške organizacije. Najznačilnejši pa je sklep zadnjega zveznega shoda zveze tiskarskih pomočnikov. Ta stara krepka organizacija je štela doslej 15 samostojnih društev, ki so imela skupen račun izdatkov in skupno mezdno pogodbo. Velika stavka leta 1913/14 pa je pokazala, da je mezdno gibanje največjega pomena ter da je dovoljen uspeh zajemcem le močno centralizirani organizaciji. Pri tej organizaciji se uvede sedaj centralizirani prispevek 2'30 K na teden, zveza pa skrbi potem za vse podpore in za stroške mezdah gibanj. Sicer pa osta-

„Proletarci vseh dežel,
združite se!“

za svoje krajevne potrebe (lokal, knjižnico in upravo) posebne prispevke (50 do 80 h na teden).

Strokovne organizacije se torej pripravljajo v svojem področju z izpopolnitvijo svoje uredbe. A vse to še ne zadoštuje. Tudi delavstvo se mora zavedati svoje dolžnosti, pristopiti mora vsakdo svoji organizaciji zato, da bo v času bojev in potrebe mogel v nje okrilju braniti svoje življenske pravice.

Papež in mir.

Papež je poslal vojujočim in nevtralnimi vladarjem noto, v kateri priporoča, da se naj države sporazumejo in sklenejo mir. V noti se približuje Wilsonovim nasvetom in nazorom francoskega ministra Thomasa.

Papež je izdal že več okrožnic, v katerih je priporočal mir. Tako pozitivna in naslovljena naravnost na vlade in vladarje ni bila nobena. Poskusi s Španijo, z Wilsonom, s Švico, belgijskim kraljem niso imeli uspeha. Sedanjoto je poslal papež sigurno šele potem, ko se je po svojih zaupnikih prej informiral pri posameznih vladah, kako bi bilo sprejeto njegovo posredovanje in kakšno podlago naj ima predlog, ker bi sicer, če bi vlade naravnost odklonile posredovanje, preveč trpel ugled rimske papežev stolice. V Avstriji sprejemajo papežovo ponudbo še precej prijazno, v državah sporazuma jo zlasti francoska in angleška vlada odklanjata. Časopisje pa je razdvojeno; velik del časopisja trdi, da je nota v prilog centralnih držav, ker se povečini ujema tudi z izjavami grofa Czernina in z resolucijo nemškega državnega zbora.

Papež priporoča mir brez vojne odškodnine in brez zahtevkov na povrnitev škode, dalje opustitev zasedenih ozemelj. Načelno priporoča papež razoroženje: namesto „materielne sile orožja naj stopi moralna sila pravice“. V narodnostno spornih deželah naj odloča sporazumljenje vpoštevajoč interese prizadetih narodov, kar se zlasti nanaša na Alzacijo in Lotaringijo ter avstrijske italijanske kraje. Za ugotovitev trajnega miru se naj ustanove mednarodna razsodišča. Enako naglašajo papež v svoji noti tudi svobodo morja in prostost razvoja posameznih narodov.

Iz vsebine note je razvidno, da se je papež precej približal zahtevam delavske internacionale in po vseh okoliščinah soditi imajo vlade sedaj odprti dve poti: ali Štokholm ali Rim. Iz Štokholma prihaja zahteva po miru v znamenju demokratizma, ki jo zastopajo milijoni proletariata vseh narodov in ver, takorekoč vesoljni svet, jedro demokratizma, množice brezpravnega ljudstva, ki krvavi v tej vojni že tri leta, iz Rima prihaja tudi mir, mir, ki ga priporoča cerkvena organizacija, zaščitnica katoličanov in reprezentantinja sedanjih družabnih razmer ter sovrstnica suverenih vlad. Vsekakor nas veseli tudi papežovo posredovanje, ker je ta korak znamenje, da se bližamo miru ter bodo najbrže vlade po daljšem in krajšem prerekanju formalno akceptirale ponudbo, oziroma na ta predlog poiskale posredovalca, ki se jim bo zdel primeren.

Tako se utegne zgoditi. Nikakor pa ne smemo misliti, da je s tem postala nepotrebna štokholmska konferenca. Mir, ki bi se sklenil brez sodelovanja internacionale, ne bi bil ugoden za delavstvo. Pri sklepanju miru bi se v tem primeru ne upoštevale zahteve delavstva, ne dovolj demokratizacija, ne socialna vprašanja, ne enakopravnost. To si mora delavstvo priboriti samo, samo priti z zahtevami internacionale na mirovno konferenco in jih tam z odločnostjo zastopati. Zaraditega je v tem trenutku postala mednarodna konferenca le še bolj važna, naravnost nujna. Smatramo sicer vsakega posredovalca miru za angela miru, toda

demokracijski mir, ki ga človeštvo potrebuje; vojne stranke same ne morejo skleniti takega miru, ker so se vojskovale za imperializem in proti imperializmu. To ve delavstvo povsod, zlasti pa zavedno delavstvo v državah sporazuma. Če z novim mirom ne bo odpravljen pohotni imperializem, uvedena demokratizacija, svoboda narodov in posebej svoboda delavskih razredov, ne bo odpravljena nevarnost novih krvavih bojev, kakor je bila ta svetovna vojna.

Robert Smillie za mir sporazumljenja.

O kongresu angleških socialistov in demokratov, ki se je vršil dne 3. junija v Leedsu (srednja Anglija) poroča angleški list „Manchester Guardian“ jako obširno in pove, da je bilo na kongresu okolo 1200 uradnih delegatov. Med njimi so bili znameniti delavski voditelji kakor Tom Man, Ramsay MacDonald, Snowden in drugi. Predsedoval je kongresu prvi predsednik velike britske rudarske zveze Robert Smillie. O njegovem otvoritvenem govoru pravi omenjeno poročilo:

„V svojem otvoritvenem govoru je naglašal predsednik, da bi po njegovem mnenju brez ruske revolucije ne bilo misliti na prireditve kongresa. Prišlo je v naši deželi polagoma tako daleč, da naša duša ni več naša last. Pravice, določevati o našem telesu že delj časa ni več. V resnici je čudovito, da nam je prišla luč sedaj iz izhoda, od tlačnega ruskega ljudstva. Če je opravičeno čestitati Rusom za doseženo svobodo, tedaj ne more biti krivično za Angleže, če tudi sami zase žele svobodo. „Nismo se sešli, da napravimo izdajstvo, marveč da pokažemo razum,“ je nadaljeval Smillie, omenivši, da so poskušali zborovanje preprečiti ter da je potrebno združiti civilno in oboroženo ljudstvo v organizaciji kakor delavski in vojaški svet v Rusiji. „Sedaj nimajo naši vojaki nobenega glasu“, je rekel. „Nimajo organizacije, nobene pravice, pripadati kaki organizaciji, da bi branili svoje pravice ali predložili svoje pritožbe.“

„Polagoma postaja dovolj jasno, da miru ne privede takozvani „uničujoči udarec“. (Odobranje.) Ni nobenega dvoma več, da pride mir, če pride, potem sporazumljenja. Kakšen namen naj torej ima še pomoritev par milijonov naših sinov? Ne želim posebnega miru med Rusijo in Nemčijo. (Odobranje.) Zakaj to bi ne bila samo nevarnost za Rusijo, nego za vse demokratične narode sveta. Menim pa, da ima sedaj rusko ljudstvo nalogo, da se izjavi, da je pripravljeno in da hoče skleniti mir in nas pozvati, da povemo svoje stališče.“

Ta govor najznamenitejšega britskega rudarskega tajnika pove dovolj jasno, da angleško ljudstvo ni tako strastno vneto za vojno, kakor nam to hoče natveziti mednarodno vojnohujškaško časopisje. Nikjer med delavstvom ni vojnega razpoloženja; sedaj je nastopilo tudi francosko delavstvo odločno n. pr. za štokholmsko konferenco. Delavci nastopajo pač za demokratizacijo v vseh državah, ne pa za vojno, kakor čitamo po vseh listih.

Svetovna vojna.

Vojna besnost je zadijvala zopet v vsej svoji razposajenosti. Že teden dni divja enajsta soška italijanska ofenziva.

Naša bojna črta ob Soči teče, kakor razvidno iz poročil, zapadno Tolmina do Kanalskega še ob desnem bregu Soče, potem ob levem bregu preko Svete gore in Sv. Gabrijela, ob vhodu v Vipavsko dolino in se povzpne preko kraškega gričevja na Kraško planoto, odkoder pade proti morju. Gre torej čez gorovje, visoko

do 100 metrov, čez gozdnate strmine, ob katerih vznožju teče bistra Soča, mimo rodovitne Vipavske doline in čez kraško planoto, kjer je pričakovati posebno ljutih bojev, kakor tudi na devinskem obrežju, na katero utegnejo navaliti z morja. Tretja bitka v avgustu je sedanja. Prva je bila v avgustu 1915, druga lani v avgustu, ko so zavojevali Gorico. Po 100.000 sošle italijanske izgube v avgustu 1915 in 1916. Tudi letošnji avgust najbrže ne zaostane za prejšnjima, kajti z velikim navalom so se zagnali Italijani na avstrijske postojanke.

Vojni poročevalec pravi o enajsti soški ofenzivi naslednje: Na južnem krilu se je končala 10. italijanska ofenziva tako, da so c. kr. čete s presenetljivim napadom Italijanom vse vzele, kar so bili pridobili. Lah se je živahno pripravljala na še močnejšo enajsto ofenzivo. Pričakovali smo jo že več tednov. Včeraj je izbruhnila. Italijani se s topovi niso zanj tako dolgo pripravljali, kakor ponavadi, a streljali so izredno besno. Topove so od majnika zelo pomnožili; v deseti ofenzivi so jih podpirale še angleške baterije, zdaj so jim pomagali najtežji angleški topovi, kakor tudi francoski topovi. Zelo so tudi pomnožili topove z ladij, ki so zasidrane na najskrajnejšem južnem krilu pri izlivu Soče.

Kakor takrat, ko se je pričela zadnja bitka, je tudi sedaj italijanska pehota naskočila na celi bojni črti. Najbrže bi sovražnik rad utrdil svoje postojanke pri Gorici, da bi vzel Sveto goro; vse sile bo napel, da doseže smoter 10. soške bitke: Grmado. Po italijanskem nazoru gre pot v Trst čez Grmado.

Italijanski letalci so metali v zadnjih tednih letake na c. in kr. postojanke, ki so razglaševali, da bo bobneči ogenj prekosil vse, kar se je dozdaj doživelo. Pripravili so silovite množice. En mesec so hitele vedno nove brigade na bojišče. V deseti soški bitki je nastopilo 36 italijanskih divizij, zdaj bodo vrgli še več ljudi v ogenj. Od ranih jutranjih ur naskakujejo tisoči in tisoči na 60 km dolgi bojni črti razstreljene postojanke avstrijskih čet.

Naskakovalne gosto strnjene gruč, ki so bile celo do 700 metrov globoke, so napredovale na obali pri Sv. Ivanu, kjer se raztezajo sovražne postojanke ob pokopališču in cerkvi; pri Jamljah in Kostanjevici; severna stebra postojanke na Krasu, na Fajti hribu, pri Sv. Marku, na rožnodolskih gričih in ob Panovškem gozdu, na Sveti Gori in severno od tam do gora, pri tolminskem mostišču. Dozdaj je bil sovražnik krvavo poražen. Branilci so svoje jarke povsod držali. Veliko krdel je palo že v zapiralnem ognju; krvave, težke izgube so imeli napadalci tudi v besnih borbah moža z možem.

Boji na Goriškem trajajo dalje že skoro ves teden. Pri sveti Gori Avcah in Selu so Italijani nekoliko napredovali ob ogromnih izgubah. Glavni napad je namerjen zopet na kraško planoto in Grmado, ki je ključ do Trsta. Italijani pritiskajo tudi v Vipavsko dolino. Avstrijske čete so ujele v prvih dveh dneh bitk skoro 6000 italijanskih vojakov in zajele nad 30 strojnih pušk.

„Kölnische Zeitung“ poroča k enajsti soški bitki: Strelja okoli 5000 topov; niso pa vštete težke angleške in francoske baterije. Stres in detonacija vsled bobnajočega ognja sta tako grozna in ogromna, kakor doslej še nikdar niti približno. Čuje se grom preko gorovja celo na Tirolsko. Opremljeni smo, da izbijemo tudi to bitko. Priprave, katere je izvršil Cadorna, so trajale sedem tednov. Artiljerija je dobila pomoč tudi od solunske armade.

Stebrišča soške fronte je: Tolminsko mostišče, Sveta Gora, griči Sv. Marka in Grmade so bila posebno grozno obstreljevana. Debeli, temni oblaki dima so jih zagrinjali. Ponavlja se slika iz desete soške bitke. Od ene soške bitke do druge so se

trudili Italijani zlasti, da zvišajo kar le mo-
goče silo svojega ognja in ogenj sedanje
artiljerijske priprave je dosegel višek;
doslej takega ognja še ni bilo. Prav po-
sebnost strašen, gost in grozovit je bil v
okolihu Svete Gore in Grmade. Na ta dva
fronta odseka je naperjen najsilovitejši
sovražni ogenj.

Dasi so nastavili Italijani v tej ofen-
zivi nad 6800 topov, med katerimi jih je
okolo 1800 francoskih in ameriških,
pravijo vojna poročila, da je potek bitke
doslej ugoden za avstrijske čete.

Veliki boji se pa vrše tudi na Fran-
coskem ob obeh straneh reke Moze pri
Verdunu, kjer so dosegli Francozi majhen
uspeh. Na Flanderskem so večinoma to-
povski boji, ki so zadnje dni tudi
slabjeji.

Na rusko-rumunski bojni črti so bili
manjši boji v Galiciji pri Tarnopolu, sicer
se položaj v severnem delu te bojne črte
ni spremenil. Nasprotno pa se je vnela
velika bitka na 100 kilometrov dolgi črti
od doline Slonik do Galaca v Rumuniji.
Na vsej rusko-rumunski bojni črti so uje-
le čete centralnih držav od zadnje ofen-
zive blizu 50.000 ruskih in rumunskih
vojakov ter zajeli mnogo vojnih potrebščin
in živil.

Na Balkanu so le manjši boji. V So-
lunu so imeli velik požar. Nad 70.000
ljudi je brez strehe. Grčija mobilizira.

V zadnjih mesecih se je silno pom-
nožilo delo vojnega letalstva, ki neprestano
opazuje in nadleguje razne kraje za boj-
no črto.

Z drugih bojišč ni posebno važnih
poročil.

Domači pregled.

Avstrijski ministrski predsednik v.
Seidler še ni sestavil stalne vlade. Sedanja
vlada pač pripravila nekaj reform, ki jih
bo nova vlada izvedla. Nova vlada bo u-
radniška, ker so politične razmere v dr-
žavi take, da ni misliti na parlamentarno
vlado. Parlamentarci ne čutijo nobene od-
govornosti ne napram minulosti ne napram
bodočnosti, zato bodo tudi zvođeneli vsi
lepi problemi reform v avstroogrski državi.
Če hoče Avstrija svojo politiko po vojni
izboljšati, mora revidirati najprej svojo
zunanjostno politiko, se vezati gospodarsko po
vojni šele ob sklepanju miru in se naslo-
niti na ozemlja, ki obetajo po svoji naravi,
da bodo pospeševala gospodarski procvit.
Zde se nam trgovinske pogodbe, ki se
sklepajo že sedaj jako neprimerne, ker
vežejo državo gospodarsko in jo obenem
ovirajo v politiki, posebno pa ovirajo de-
mokratične reforme. Demokratična Avstrija
ima bodočnost po vojni na izhodu; to
velja tudi za razmere med Avstrijo in
Ogrsko.

Strankin zbor avstrijsko nemške so-
cialno demokratične stranke bo 28. sep-
tembra na Dunaju. Na dnevnem redu je
med drugim tudi točka: Uresničenje poli-
tične demokracije v nacionalni avtonomiji.

Socialistična konferenca vseh socialno
demokratičnih strank centralnih držav bo
29. avgusta na Dunaju. Konference se ude-
ležijo tudi delegatje jugoslovanske socialno
demokratične stranke.

Popravek iz Hrastnika. V zadnji
številki se je vrnila napaka v dopis iz
Hrastnika. Namesto: Seve, če voznja dve
uri traji mora stati: Seve, če voznja
dve uri iznova stoji itd.

Sadne cene na deželi. Vedno bolj se
množe pritožbe, da se klatijo po deželi
neopravičeni prekupci, ki delajo reelni trgo-
vini na razne načine veliko škode. Baš ti
naravnost onemogočajo, da bi se moglo
oddajati konsumentu sadje po uradno do-
ločenih maksimalnih cenah, če tudi so te
precej visoke. Ukrenjeno je vse potrebno,
da se bo z vso energijo zasledovalo take
škodljivce. Kdor bo nakupoval sadje brez
legitimacije ali kdor ga bo dražil, se ga bo

izročilo prvi žandarmerijski postaji, razen
tega pa ga čaka še najstrožja kazen v za-
poru, združenem z denarno globo. Kakor
znano namerava mestna aprovizacija pre-
skrbeti ljubljansko prebivalstvo s precejšno
množino sadja. Pridobila je po celi deželi
večje število nakupcev sadja, ki se bodo
točno držali pri plačevanju tega blaga
uradno določenih maksimalnih cen. Uradno
določene maksimalne cene so tako za pro-
ducenta, kakor za veletrgovino prikrojene
čisto drugim razmeram, kakor našim do-
mačim. Pri nas kmet ne pozna neštetih
vrst sadja in se tudi ne peča s takim sor-
tiranjem, kakor to delajo po drugih deželah
veleposestniki. Vsled tega tudi naša vele-
trgovina ne oddaja tako sortiranega sadja,
kakršnega prodajajo dunajski, budimpeštan-
ski ali drugi veletrgovci. Kakor je našim
razmeram primerno, bodo na primer na-
kupci oddajali mestni aprovizaciji le 2 po-
glavitni vrsti jabolok. Otresena in obrana.
V zmislu ministrske odredbe bodo nakupci
plačevali kmetom o t r e s e n a, za trg spo-
sobna jabolka na domu do K 44— za 100 kg,
o b r a n a in prebrana, trpežna, povprečni
letini odgovarjajoča zimska jabolka pa po
povprečni ceni K 70— za 100 kg. Prvo-
vrstne, obrane češplje bodo plačevali do
K 60— za 100 kg.

Prepoved prometa s krompirjem. Z
ukazom c. kr. urada za prehranjevanje ljudi
z dne 26. julija 1917. l. drž. zak. št. 311, se
je ves krompir letine 1917 zaplenil. Vsaka
prodaja krompirja pri pridelovalcu je prepo-
vedana in se bo strogo kaznovala. Zoper
prepoved nakupljeni krompir se bo spoznal
za zapaden. Prezgodno izkopanje krompirja
stoji pod kaznijo in se bo tudi prezgodaj
izkopani krompir proglasil za zapaden. Vojni
zavod za promet z žitom, katerega organi
so edino-le k nakupu krompirja upravičeni,
prevzame in kupuje le zrelo blago. Pre-
zgodno kopanje je za pridelovalca krompirja
brez namena, ker se ne more tak krompir
uporabljati.

Prebiranja v letih 1897. do 1899.
rojenih črnovojnih obvezancev na Šta-
jerskem se vrše: V Celju 3., 4. in 8.
septembra; v Ljubnu 10.; v Mozirju 11.
in 12.; v Šmarju 14. in 15.; v Trbovljah
17.; v Brežicah 19.; v Kozjem 21.; v
Šoštanju 3.; v Slovenjem gradu 4.; v
Marbergu 6.; v Ljutomeru 8.; v Ptuj 10.
in 11.; v Ormožu 13.; v Rogatu 15.; v
Konjicah 17.; v Radgoni 13. in 14.; v
Mariboru-okolica 15., 16. in 17.; pri Sv.
Lenartu 18.; v Slovenski Bistrici 20. in v
Mariboru-mestu 21. septembra.

Premog na Nemško. Iz Češkega bodo
poslali na mesec 35.000 vagonov rjavega
premoga v Nemčijo.

Petroleja bo tudi bodočo zimo jako
malo.

Izpremembe v ogrskem mini-
strstvu. Ogrski uradni list razglasa cesar-
jevo pismo glede izprememb v ogrskem
ministrstvu. Minister za Hrvatsko, grof
Zichy, justični minister dr. Vazsonyi in mi-
nister a latere grof Bathanyi so odstopili.
Ministrom za Hrvatsko ter ob enem mini-
strom brez portfelja je imenovan dosedanji
namestnik deželnega šefa za Bosno in Her-
cegovino dr. Karl Unkelhäusser, justičnim
ministrom državni tajnik Karl Grecksak, mi-
nistrom a letere grof Aleksander Zichy, za
ministre brez portfelja pa grof Teodor Ba-
thanyi, dr. Vazsonyi in poslanec Földes.

Na Ogrskem smejo porabiti producenti
in težaki od 15. leta naprej 15 kg žita na
mesec; druge osebe pa 12 kg.

Rešitev poljskega vprašanja.
Glavni predmet posvetovanj vnanjega mini-
stra grofa Czernina z nemškim državnim
kanclerjem dr. Michaelisom je bila rešitev
poljskega vprašanja. Uprava poljskega
ozemlja se baje izroči v roke samostojne
poljske vlade pri čemer pa ostanejo dose-
danji upravni okraji. Celó, po Avstro-ogrski
in Nemčiji okupirano ozemlje, naj se enotno
upravlja. Vojaška okupacija pa ostane
neizpremenjena.

Onizim Popovič. Hrvatski listi poro-
čajo: Onizim Popovič je bil dober kmet v
Kninu v Dalmaciji. Mlad, zdrav, krepak,
bister, pameten in zato spoštovan, bil je
več let načelnik občine. Intilgenten je bil,
dober gospodar, organizator in govornik.
Ko je nastala vojna, so ga zaprli pa kmalu
izpustili in poslali k vojakom. Nekdo ga
je obdolžil, da je nekaj rekel. Izročili so
ga vojni sodnji v Sinju in obsodili na
smrt. Zjutraj so ga odpeljali iz ječe v
spremstvu duhovnika in vojakov, in pred
njim so nosili križ, na vojaško vežbališče,
kjer so ga ustrelili. Posledaje besede nje-
gove so bile: Kaj sem jaz zakrivil svoje-
mu narodu? Zbogom, žena in otroci moji!
Dva meseca potem je bil na smrtni po-
stelji oni, ki je Popoviča ovađil. Umirajoč
je zahteval duhovnika, kateremu je izpo-
vedal, da je krivo pričal in da Popovič ni
nikdar rekel onih besed. Popovičev od-
vetnik je zahteval revizijo procesa in pri
novi razpravi je bil Popovič opročšen ob-
tožbe. Vojaška godba je odšla na njegov
grob in tam po predpisanem vojaškem
počasčenju mrtvega odsvirala cesarsko
himno. Tako je dala vojna sodnija zado-
ščenje pokojniku in njegovi obitelji.

Svetovni pregled.

Štokholmska konferenca zadobiva
vedno zanimivejše lice. Priprave napredu-
jejo, a spletke proti konferenci se množe
kakor gobe po dežju. Angleško, francosko
in italijansko delavstvo je za udeležbo, to
vemo, kljub temu pa prinašajo listi nas-
protujoča poročila. Tako poročajo, da je
angleška rudarska zveza z drugim sklepom
s 376 glasovi proti 354 odklonila udeležbo.
Prihajajo pa tudi druga podobna poročila,
ki jim ne smemo posebno zaupati. Saj
smo vendar vsi prepričani, da si delavske
organizacije ne bodo dale omejevanj svo-
bodo. Precej verjetna vest pa je, da je
izjavil član konferenčnega Pripravljalnega
odбора, da je za uspeh konference nujno
potrebno, da zavzame nemška socialna
demokracija napram svoji vladi drugačno
stališče. Ruski delavski in vojaški svet je
poslal angleškim in francoskim socialistom
iskrene pozdrave, v katerih naglašajo, da
ima štokholmska konferenca namen, če že
ne razgovarjati se o miru, pa vsaj posve-
tovati se o podlagi za mir. Prepričani smo,
pravi pozdrav, da se bodo vrnili delegati
domu s spravljivim duhom. To je glavno.
Vse drugo bodo storile stranke. Treba
premagati imperialiste vseh barv. Če bodo
milijoni delavstva zvedeli, da ni več na-
sprotja med proletariatom, bodo srca de-
lavcev radosti vzkipela, temu trenutku se
bližamo, sad ruske revolucije se bo poka-
zal. — Italijanski socialisti izjavljajo, da
se udeležijo štokholmske konference tudi
brez potnih listov na svojo odgovornost.

Švica v nevarnosti. V Švici se boje,
da utegnejo vojujoče države prekoračiti
švicarsko mejo, ker vodijo pota preko
Švice v osrčja sovražnih dežel. V tem
primeru bi postala Švica glavno in morda
odločilno bojišče, kar bi bila velika ne-
sreča za deželo. Švica se bo zato branila
vsakršnemu vpadu do skrajnosti. Zlasti bi
se utegnili pripetiti ta nesreča, če bi se
sklepali v Evropi posebni miri (z Rusijo).

Nemški državni kancler je govoril
v glavnem odboru državnega zbora, ki je
razpravljal tudi o papeževi noti. Tudi ta
kanclerjev govor ni obsegal nič jedra.
Slavil je zvezo centralnih držav, naglašal
uspehe, a prav ničesar ni povedal o mi-
rovnih pogojih, kar bi utegnili zbujati
simpatije pri angleškem in francoskem
prebivalstvu. Govoril je za Ribota in Lloyd
Georgeja. Celó glede na papežovo noto
ima nekaj pomislekov, zato pač pozdra-
vlja posredovanje, a posredovanja ne
sprejema brez razprave in eventualnih
predlogov. Jasna izjava bi pa bila potre-
bna zlasti z ozirom na to, ker se upira

sporazum štokholmski konferenci. Z govorom kanclerjevimi še meščanski listi niso zadovoljni.

Papeževa nota je bila sprejeta vobče simpatično v Avstriji in Nemčiji. Sporazum se bo šele posvetoval o noti in bo potem odgovoril. Nemški glavni odbor je imel sejo in je sklenil, da odgovori tako, da bo pospeševal mirovno akcijo. „Avanti“ je brezpogojno za akcijo, a ne zaupa ji, zato bo nadaljeval mirovno delo. Papež izdeluje še drugo noto, v kateri namerava predlagati premirje. Wilson namerava baje podpirati predlog, a le tedaj, če Nemčija opusti prej vojno s podmorskimi čolni in druge grozovitosti.

S podmorskimi čolni je bilo potopljenih v šestih mesecih poostrene podmorske vojne 5½ milijona ton ladijskih registr. ton.

Na Španskem so imeli po vsej deželi velike nemire. Nastala je tudi splošna stavka, ki je pa že ponehala. Vlada nastopa neobzirno; samo v Madridu so zaprli nad 300 oseb. Gibanje je republikanskega značaja.

Angleški delegati za Štokholm: Henderson, Purdy, Mac Guerg, Robinson, Turner, Carter, Wiguann in Hutchinson. Zastopani sta tudi dve okrožji rudarjev. Torej vesti meščanskih listov niso resnične, da se rudarji ne udeležijo konference.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Spomni se podpornega sklada!

500 KRON

vam plačam, če ne odpravi moj uničevalec korenin „Ria-Balsam“ vaša kurja očesa, bradavice in oroženelo kožo v treh dneh brez bolečin. Cena lončku s poroštvenim listom K 175, trije lončki K 450, 6 lončkov K 750. Stotine za hvalnih in priznalnih pisem. Kemi, Košice (Kaschau, Kassa) 1. pošt. predal 12/391, Ogr.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotredž, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Tretnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotredž, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Naivečja slovenska hranilnica! MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

je imela vlog koncem leta 1916 K 55,000.000.—
hipotečnih in občinskih posojil „ 30,600.000.—
rezervnega zaklada „ 1,500.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje najvišje po

4%

večje in nestalne vloge pa po dogovoru.

Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo
c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 5%,
izven Kranjske pa proti 5¼% obrestim in proti najmanj 1%
oziroma ¾% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov ima ustanovljeno
Kreditno društvo.

Ivan Jax in sin,
Ljubljana Dunajska cesta 17
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbine in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stonj in franko

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira dopol. popol.	Stanovanje
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/21—1/21	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
	1/21.—1/23	Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Alojz Kraigher splošno zdravljenje	1—3	Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico), brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih; Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Učiteljska tiskarna
LJUBLJANA, Francišanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
.. shode in veselice. ..

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
.. šur, muzikalij itd. ..

Stereotipija. Litografija.